

ANA PINTARIĆ

O KNJIZI *PREGLED HRVATSKE DJEČJE KNJIŽEVNOSTI* STJEPANA HRANJECA, ŠKOLSKA KNJIGA, ZAGREB, 2006.

Prof. dr. sc. Stjepan Hranjec, redoviti profesor dječje književnosti na Visokoj učiteljskoj školi u Čakovcu, rođen je u Goričanu (1946.), diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje i magistrirao i doktorirao disertacijom o književnom djelu Jože Horvata. Sudjelovao je na mnogim stručnim i znanstvenim skupovima, objelodanio niz stručnih i znanstvenih radova i trinaest knjiga: Međimursko narodno stvaralaštvo (1997.), Usmena narodna književnost na tlu Međimurja (1980.), Goričan, povijest i sadašnjost mjesta (1998.), Književno djelo Jože Horvata (1989.), Zipka vu horvatskom cvetnjaku (1991.), Zrno do zrana (1994.), Hrvatska kajkavska dječja književnost (1995.), Hrvatski dječji roman (1998.), Smijeh hrvatske dječje književnosti (2000.), Kršćanska izvorišta dječje književnosti (2003.), Dječji hrvatski klasici (2004.) i Pregled hrvatske dječje književnosti (2006.). Za svoj je rad odlikovan Redom Danice hrvatske s likom Stjepana Radića (1998.) i Spomenicom Domovinskog rata (1994.). Član je Društva hrvatskih književnika.

Čitatelji su se uvjerali, a razvidno je i iz navedenih naslova, da se prof. Hranjec bavi zavičajnom baštinom, usmenom književnošću i dječjom književnošću, koja je, zahvaljujući u velikoj mjeri i prof. Hranjecu, dobila svoju fizionomiju, svoju povijest, svoje klasike, svoja kršćanska i druga ishodišta.

U svojim se knjigama (recenzirala sam ih nekolicinu a sve pročitala) prof. Hranjec uvijek iznova potvrđuje pomnim i temeljitim znanstvenikom, vrsnim interpretatorom i komparatistom, što je razvidno i u posljednjoj knjizi *Pregled hrvatske dječje književnosti* (Školska knjiga, Zagreb, 2006.) koja ima i visok status sveučilišnog udžbenika.

Knjiga *Pregled hrvatske dječje književnosti* obasiže tristotinjak stranica, a čine je poglavlja: I. Poetička obilježja hrvatske dječje književnosti, II. Književni pokušaji u 19. stoljeću, III. Procvat hrvatske dječje književnosti, IV. Zrelo doba i V. Suvremeno tematsko i stilsko bogatstvo. Knjigu otvara Uvod ili problem pregleda dječje književnosti, a zatvara Zaključak: i autonomna i estetska objava, Literatura, Životopis i Kazalo imena.

U *Uvodu* autor iznosi problem tipologizacije dječje književnosti i poetičkih pitanja unutar nje same te u odnosu na «odrasle» književnosti. Taj su problem uočili i prethodnici koji su se bavili sličnim pitanjima, npr. Muris Idrizović, Ivo Zalar, Milan Crnković i Dubravka Težak. Istim se pitanjima bave i teoretičari u svjetskoj dječjoj književnosti.

U sljedećim poglavljima autor promišlja hrvatsku dječju književnost na razini poetološkoga i književno-povijesnoga pristupa.

Poglavlje *Poetička obilježja hrvatske dječje književnosti* bavi se tematsko-motivskim problemima, fabulom, likovima, stihom, autorima i njihovim tekstovima, funkcijom dječje književnosti, motivima usmene književnosti u dječjoj književnosti, narječjima u dječjoj književnosti i književnim vrstama i to u razdoblju od druge polovice 19. stoljeća do danas.

Drugo poglavlje nosi naslov *Književni pokušaji u 19. stoljeću* u kojemu se navode višestruki putevi hrvatske dječje književnosti: samostalni izdanci, usmena književnost, pisana riječ u časopisima i prijevodi, i preradbe raznih stranih književnih izvornika. Mnogi koji su se bavili pisanom riječju u ovom početnom razdoblju imaju

povijesnu vrijednost, a najznačajnije ime jest Ivana Filipovića (1823.-1895.), koji je ipak učinio više «oko» književnosti nego «u» njoj samoj. Među zapaženijim književnicima navode se Ljudevit Varjačić (1852.-1926.), Josip Milaković (1861.-1921.), August Harambašić (1861.-1911.), Krunoslav Kuten (1855.-1894.) itd. Ovo poglavlje autor zaključuje mišljenjem da je hrvatska književnost 19. stoljeća književnost pokušaja, ali bez koje ne bi bilo moguće zakoračiti u plodno 20. stoljeće.

Treće poglavlje s pravom nosi naslov *Procvat hrvatske dječje književnosti*. Ovdje se javljaju odreda klasična imena: Jagoda Truhelka (1864.-1957.), Ivana Brlić-Mažuranić (1874.-1938.), Vladimir Nazor (1876.-1949.) i Mato Lovrak (1899.-1974.), a uz njih Nikola Pavić (1898.-1978.), Josip Cvrtila (1896.-1966.), Bogumil Toni (1874.-1951.), Josip Pavičić (1895.-1969.), Đuro Vilović (1889.-1958.), Zlata Kolarić-Kišur (1894.-1990.), Slavko Kolar (1891.-1963.), Ivo Kozarčanin (1911.-1941.), Ivan Goran Kovačić (1913.-1943.), Dragutin Tadijanović (1905.).

Četvrto poglavlje jest *Zrelo doba* podijeljeno na pisce začetnike, nastavljače i prethodnike i suputnike, koji su nastavili tradiciju dječje književnosti te se ili slagali ili ne slagali s poslijeratnim komunističkim razdobljem nakon 1945. u kojemu se jasno govorilo da književnost mora služiti novoj vlasti (protiv čega su javno ustali Petar Šegedin i Miroslav Krleža). Toj su se novoj slobodnoj struji priklonili mnogi književnici, među prvima Grigor Vitez koji se zalagao za prirodnost i nesputanost u izboru tema i izričaja. Osim pjesništva ovo je razdoblje bogato prozom čiji su predstavnici Ivan Kušan (1933.), Milivoj Matošec (1929.-1982.), Zvonimir Balog (1932.), Pajo Kanižaj (1939.), Luko Paljetak (1943.), Hrvoje Hitrec (1943.), Sunčana Škrinjaric (1931.-2004.), Nada Iveljić (1931.), Višnja Stahuljak (1926.) itd.

Peto poglavlje *Suvremeno tematsko i stilsko bogatstvo* obuhvaća pisce rođene četrdesetih godina 20. stoljeća pa okvirno do osamostaljenja Hrvatske. Autor smatra da su na književnost djelovali i politički događaji koji su «potresali» Hrvatsku i otvarali puteve sve naglašenijom slobodom pisanja. Najčešće se to razdoblje u hrvatskoj književnosti naziva postmodernom, što se dakako, odnosi i na dječju književnost. Promišljajući o navedenom razdoblju dr. Hranjec kaže da se pisalo mnogo i dobro. Osim već poznatih imena pisaca starijega naraštaja javljaju se mnoga nova: Milan Taritaš (1932.-1996.), Mladen Kušec (1938.), Salih Isaac (1948.), Stijepo Mijović Kočan (1940.), Ivica Jembrih (1939.), Ljubica Duić-Jovanović (1941.), Vera Zemunić (1938.), Pavao Pavličić (1946.), Dubravko Jelačić Bužimski (1948.), Stjepan Tomaš (1947.), Božidar Prosenjak (1948.), Zlatko Krilić (1955.), Sanja Pilić (1954.), Tihomir Horvat (1946.), Damir Miloš (1954.), Miro Gavran (1961.), Želimir Hercigonja (1956.), Dunja Kalilić (1947.), Josip Cvenić (1952.), Snježana Grković-Janović (1933.) i mnogi, mnogi drugi.

Sve rečeno opisuje i svjedoči da je hrvatska dječja književnost prošla svoj razvojni put u dvjestogodišnjem trajanju i nametnula se i količinom, i kvalitetom. Stjepan Hranjec slikovito zaključuje: «Hrvatska dječja književnost započela je kao sluškinja, kao pedagoška kućna pomoćnica s povremenim izdancima književne ljepote, nastavila kao bajkovita i potom kao angažirana objava i napokon se rascvjetala u bezbroj umjetničkih cvjetova riječi. Nепrestance se pritom, u manjoj ili većoj mjeri oslanjala na usmene modele jer oni strukturno, izražajno i ugođajno kolidiraju s dječjom književnom doživljajno-spoznajnom razinom. A najvažnije u svemu je da je ta hrvatska dječja književnost izborila svoj status i svoje dostojanstvo, da joj pristupamo kao autonomnoj činjenici u korpusu nacionalne literature.»

Da bi to potkrijepio, autor građu iznosi kronološki detaljno i pregledno, temeljeći mišljenje na preko stotinu književnih djela i brojnoj literaturi (domaćoj i svjetskoj), što je razvidno i u navođenju preko 400 bilježaka.

Prof. dr. Stjepan Hranjec, znači, hrvatsku dječju književnost promatra u njezinoj sveukupnosti i razvoju - uvažava sve što je napisano pa i u časopisima, prati je na povijesnom putu istražujući njezina poetička i estetska obilježja i dovodeći je u kontekst sveukupne hrvatske književnosti naglašavajući da je i dječja književnost izborila status književne umjetnosti. Pa, ako nam se na početku činilo da je autor zahvatio prevelik dio, u što ne sumnjamo – jasno nam je da je prof. dr. Stjepan Hranjec vrstan stručnjak i znanstvenik.

Knjiga Pregled hrvatske dječje književnosti golem je prinos hrvatskoj kulturi, posebice će dobro doći svima koji se bave dječjom književnošću i koji vole čitati.